

Ο Έλληνας δεν μπορεί να γίνει Ολλανδός

Ο Βρετανός διευθυντής του μουσείου Φαν Αμπε του Αϊντχόφεν, Τσαρλς Εσε, δηλώνει ότι σε περιόδους ύφεσης κερδίζουν οι πλούσιοι.

Της Μαργαρίτας Πουρνάρα (Καθημερινή 22-01-12)

Όταν συναντηθήκαμε, ο Τσαρλς Εσε έπαιρνε το πρωινό του στη μεγάλη σάλα ενός αθηναϊκού ξενοδοχείου με φόντο ένα έργο της Αφροδίτης Λίτη. Ήταν απορροφημένος στην ανάγνωση της εφημερίδας του και στο πιάτο με την ομελέτα, ρίχνοντας ενίοτε κλεφτές ματιές στο παράθυρο με τη χειμωνιάτικη λιακάδα. Ο Βρετανός, που είναι εδώ και χρόνια διευθυντής στο γνωστό μουσείο Φαν Αμπε στο Αϊντχόφεν της Ολλανδίας, ήρθε στην Ελλάδα προσκεκλημένος από την Μπιενάλε. Εντυπωσιασμένος από την έκθεση που φιλοξενήθηκε στη Διπλάρειο Σχολή ως τα τέλη του 2011 και πεπεισμένος πως η κρίση θα παράξει νέα τέχνη, θεωρεί ότι ήταν πολύ τυχερός διότι η παρθενική του επίσκεψη στην Αθήνα συνέπεσε με αυτήν τη δύσκολη χρονική συγκυρία. Και όπως είναι φυσικό, η συζήτηση μοιράστηκε ανάμεσα στην πολιτική και την τέχνη.

«Νομίζω ότι, για να καταλάβεις μια πόλη, πρέπει να έρθεις τουλάχιστον τρεις φορές. Στην αρχή κάνεις ένα σκαρίφημα του ψυχισμού της, ύστερα το ανατρέπεις εμβαθύνοντας και στο τέλος έχεις μια ολοκληρωμένη εικόνα. Όμως, χαίρομαι που η εισαγωγή μου στην αθηναϊκή ζωή έγινε με μια έκθεση όπως η Μπιενάλε. Τη βρήκα εξαιρετικά επίκαιρη, ιδιαίτερα διαφωτιστική για το αδιέξοδο που βιώνουν οι Έλληνες. Κάποιοι νομίζουν ότι αυτού του είδους οι εκθέσεις οφείλουν να δρουν ως ομοιοπαθητικό φάρμακο, να δίνουν μια μικρή δόση της απογοήτευσης, του θυμού, της απόγνωσης των ανθρώπων. Η Μπιενάλε της Αθήνας δεν λειτουργεί έτσι, ούτε αφήνει να εννοηθεί ποια θα ήταν η σωτηρία. Δεν είναι ευθέως επεξηγηματική, αλλά φευγαλέα, εύθραυστη. Να, όπως εκείνος ο πίνακας του Βαγγέλη Γκόκα που απεικονίζει έναν

νεκρό μαέστρο, μια έξοχη μεταφορά για τον θάνατο της πολιτικής σκηνής με την παλιά της μορφή».

Βαγγέλης Γκόκας, Νεκρός Μαέστρος

Όταν η ζωή θέτει δύσκολα διλήμματα, μήπως και η τέχνη πρέπει να είναι γροθιά στο στομάχι, τον ρωτώ. «Πιστεύω ότι τα ανθρώπινα όντα έχουν ηθελημένη άγνοια. Πρόσφατα διάβαζα ότι 50% των Ιαπώνων καταναλωτών αγοράζουν εν γνώσει τους τρόφιμα από περιοχές που μολύνθηκαν από τη ραδιενέργεια. Τα ΜΜΕ, εταιρείες μετρήσεων, το Διαδίκτυο πλημμυρίζει τον κόσμο με στοιχεία και αριθμούς, τα οποία μας φορτώνουν σε τέτοιο βαθμό, που τους γυρίζουμε την πλάτη. Δεν μπορούμε να τα επεξεργαστούμε, να τα μεταμορφώσουμε σε χρήσιμα συμπεράσματα για την καθημερινότητά μας. Γιατί λοιπόν η τέχνη να είναι έτσι, να μας λέει πράγματα κατάμουτρα; Αυτό θα σήμαινε ότι θα θέλαμε να δούμε και την αλήθεια κατάματα».

Μοναδική έκθεση

Ο Εσε γνωρίζει καλά τι σημαίνει η Μπιενάλε για μια πόλη, έχοντας συνεργαστεί με διάφορες τέτοιες διοργανώσεις από την Παλαιστίνη μέχρι την Ασία. Σχολιάζει το απαρχαιωμένο και πανομοιότυπο μοντέλο αυτών των εκθέσεων. «Η έκθεση της Αθήνας δεν είναι πατρών, δεν μπορείς να την πάρεις από εδώ και να τη φυτέψεις αλλού, όπως γίνεται συνήθως, αφού κυκλοφορούν συνήθως τα ίδια έργα από τους ίδιους εικαστικούς. Τόλμησα μάλιστα να πω στους Έλληνες επιμελητές, Ροκα Υίο και Ξένια Καλπακτσόγλου, ότι αν είχαν περισσότερα χρήματα στη διάθεσή τους, ενδεχομένως η έκθεση να μην έβγαине τόσο καλή. Διότι η στενότητα τους οδήγησε να χρησιμοποιήσουν «ντόπια υλικά». Από την άλλη, κατανοώ ότι ήταν ένας μικρός άθλος που κατάφεραν να τα βγάλουν πέρα με τόσο λιγοστά μέσα».

Ο Εσε ασκεί μεγάλη κριτική στις νόρμες που επιβάλλει η αγορά της τέχνης στις Μπιενάλε και τις εκθέσεις των μεγάλων μουσείων. «Πολλοί θεωρούν ότι οι σύγχρονοι καλλιτέχνες είναι σαν αυτιστικά παιδιά, που κάνουν έργα τα οποία καταλαβαίνουν μόνον αυτοί. Η αλήθεια, δυστυχώς, είναι ότι οι επιμελητές και οι βαθύπλουτοι συλλέκτες σπρώχνουν τα πράγματα εκεί, διότι αυτά τους αρέσει να αγοράζουν. Εξαιτίας της παγκόσμιας ύφεσης, κάποιοι πιστεύουν ότι οι πλούσιοι θα βρεθούν με την πλάτη στον τοίχο. Δυστυχώς, φαίνεται ότι μέχρι στιγμής κερδίζουν αυτοί. Όχι μόνο βγάζουν περισσότερα λεφτά, αλλά έχουν σχεδόν τη δύναμη να γκρεμίζουν όλες τις κατακτήσεις του μεταπολεμικού κοινωνικού κράτους. Είμαστε σε ένα αδιέξοδο του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού και αυτό διότι επικράτησε το ευρωπαϊκό μοντέλο σκέψης και οικονομικής ανάπτυξης».

Πίνει μια γουλιά καφέ και συνεχίζει: «Η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα που για να μπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναγκάστηκε να προσαρμόσει όλες τις δομές, ανάλογα με τα ευρωπαϊκά συμφέροντα και όχι με την κοινή λογική και την πρόοδό της. Πιέστηκε δηλαδή να υιοθετήσει προτεσταντικές, καλβινιστικές, καπιταλιστικές νόρμες, που ίσως δεν της ταίριαζαν, διότι δεν αναγνώριζαν το δικό της παρελθόν επηρεασμένο από τα Βαλκάνια και την Ανατολή. Μα πώς μια μεσογειακή κοινωνία μπορεί ξαφνικά να μεταμορφωθεί σε Γερμανία; Πώς μπορεί ο Έλληνας εργαζόμενος να αποκτήσει ψυχοσύνθεση Ολλανδού; Όσο και αν ήθελαν οι κυβερνήσεις σας, κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να συμβεί. Αν λοιπόν μπορεί να κατακρίνει κανείς την Ε.Ε., είναι ότι κανείς δεν υπολόγισε τη βαρύτητα της διαφορετικής κουλτούρας παρά μόνο βασίστηκε σε οικονομικά μεγέθη και στοιχεία».

Ο διευθυντής του Μουσείου Φαν Αμπε επιμένει: «Η Ελλάδα απειλείται συχνά με την έξοδο από το ευρώ. Δεν είμαι ειδικός για να αξιολογήσω τι σημαίνει σε οικονομικό επίπεδο. Όμως, ας μην ταυτίζετε την Ευρωπαϊκή Ένωση με την Ευρώπη. Το πρώτο είναι ένα κλαμπ πλουσίων. Το δεύτερο είναι η ήπειρος η οποία ξεκινά στην Αγγλία και περιλαμβάνει πολιτιστικά και τη Ρωσία. Το να είστε Ευρωπαίοι είναι άλλο από το να είστε μέλη μιας οικονομικής ένωσης, που προστατεύει τους βαθύπλουτους. Για να μπορέσετε να λύσετε την κρίση ταυτότητας, πρέπει να αγκαλιάσετε το παρελθόν σας, ακόμα και τις περιόδους που αντιπαθείτε, όπως την Τουρκοκρατία. Ενδεχομένως να έχετε πολύ περισσότερα κοινά με τους ανθρώπους που κατοικούν στην ευρύτερη γειτονιά σας παρά με τους Γερμανούς ή τους Ολλανδούς, που έχουν άλλο κλίμα, άλλον τρόπο ζωής, άλλα όνειρα, άλλη φιλοσοφία.»

Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_civ_2_22/01/2012_469788

Για την 3η Μπιενάλε της Αθήνας 2011 (διεθνές φεστιβάλ σύγχρονης τέχνης) βλέπε:

<http://www.athensbiennial.org/AB/monodrome/MDconcept.htm>

<http://www.protagon.gr/?i=protagon.el.fwtografia&id=1101>

<http://www.culturenow.gr/>

Έργα της γλύπτριας Αφροδίτης Λίτη από την έκθεση «Το Ρολόι – Κούκος στο Λουτρό των Αέρηδων»